

РЕЗЮМЕ

**НА ТРУДОВЕТЕ ДОЦ. Д-Р ПЕТЪР ГЕОРГИЕВ ХРИСТОВ, ПРЕДСТАВЕНИ ЗА
УЧАСТИЕ В КОНКУРС ЗА ЗАЕМАНЕ НА АКАДЕМИЧНАТА ДЛЪЖНОСТ
"ПРОФЕСОР", ОБЯВЕН ОТ ВСУ "ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР" ПО НАУЧНАТА
СПЕЦИАЛНОСТ 05.02.24 "ОРГАНИЗАЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ ИЗВЪН СФЕРАТА НА
МАТЕРИАЛНОТО ПРОИЗВОДСТВО" (НАЦИОНАЛНА СИГУРНОСТ), ДЪРЖАВЕН
ВЕСТНИК БР. 50 / 02.07.2010 Г.**

Кандидатът участва в конкурса с повече от 70 научни публикации, от които за рецензиране са представени 46 заглавия с обем над 1 100 стандартни машинописни страници. Посветени са на проблеми от три близки предметни области на научната специалност "Организация и управление извън сферата на материалното производство (национална сигурност)" 05.02.24:

- теорията на риска и безопасността;
- теоретични и правни основи на националната сигурност;
- специалната разпознавателна теория.

Тук се включват разработки и публикации, които се отнасят до различни аспекти на трансформацията на научното знание в образователни продукти (учебни планове и програми), на управлението на качеството на университетското образование и др.

В монографичния труд „Метатеория на риска. Подходи и парадигми” е предложен и обоснован модел за преорганизиране на съществуващото знание за риска в обща научна картина на риска, която да се използва за конструиране на универсален подход за анализ и контрол на риска, приложим в различни сфери на човешката дейност. Прилагането на феноменологичния подход позволява да се разкрият и обосноват четири пределни значения на ноумена „риск”. На тази основа се подлага на преценка доминиращото в науката и практиката разбиране на същността на риска, предложено от Нойман и Моргенщерн. Убедително се доказва идеята, че прагматичната парадигма на сигурността в условията на технологичното общество е изчерпала своите възможности и на дневен ред излиза рисковата парадигма на сигурността. Предлага се нова универсална методика за анализ и контрол на риска, основополагащо положение в която е разбирането, че рискът не се крие в природата, технологиите и техниката, а произтича от решенията, които се приемат от хора. Решенията, които пораждаат опасности се основават на измерване (изчисления, калкулации), на вероятността да се случи нежелано събитие и на тежестта на вредата, която то може да причини, като се отчита за персоналната отговорност, която поема субектът на решението. Предложената структурата на риска разкрива нови възможности за неговото третиране и оптимизиране на регулацията на обществените отношения, които възникват по този повод. Привеждат се нови се аргументи в подкрепа на схващането, че във

високо технологичното общество рискът от неизбежно зло, което следва да се избягва, ограничава и минимизира, се превръща в най-ефективния инструмент за налагане волята на човека над бъдещето.

Пътят за достигане до такова разбиране на риска може да се проследи в поредица от публикации:

- Fire Protection of Historical Buildings (heritage) in Republic of Bulgaria – Statistical Review and Risk Assessment, (co-author, G.Mileva), 2002;
- Теория на риска и безопасността, Ръководство за упражнения, ВСУ ”Черноризец Храбър”, 2004, (в съавторство Вл. Томов, А.Ненова);
- Theoretical and Legal Aspects of the Usage of the Legal Terms “Risk” and “Risk Assessment” in Bulgarian legislation in Relation to the Fire Safety of Historic Buildings, (co-author G.Mileva), 2004, p.32-43;
- Теоретични и правни аспекти на използването на юридическите термини “риск” и “оценка на риска” в българското законодателство във връзка със защитата на исторически сгради от пожари, Научен алманах ВСУ ”Черноризец Храбър”, Серия “Юридически науки и обществена сигурност”, кн.7, 2007, (в съавторство Г.Милева), стр.32-44;
- The risk paradigm of public security, Conference Proceedings from the International Conference “Environment and sustainable development, 2007, p.15-21;
- Approaches and Methods of Fire Risk Quantitative Evaluation for Heritage Buildings in Bulgaria, (co-author G.Mileva), 2008;
- „Феноменология на риска”, Научни трудове, Русенски университет „Ангел Кънчев”, Том 48, серия 1.2, 2009, с. 47-50.

Предложената универсална методика за анализ и контрол на риска е приложена и апробирана в дисертационните изследвания на четирима докторанти, на които доц. д-р Петър Христов е бил научен ръководител или научен консултант. Те успешно защитават докторски дисертации по проблемите на екологичната сигурност, защита на културно-историческото наследство от пожари и финансовото разузнаване. Любопитен е фактът, че нито един от тях не е получил отрицателен глас или бяла бюлетина, както при гласуването в научните съвети, така и в комисиите на ВАК.

Резултатите от научните изследвания са използвани за формулиране на изводи и предложения за усъвършенстване на практиката на страните от ЕС по защита на културно-историческото наследство от пожари в рамките на проект COST Акция С17 на Европейската научна фондация на ЕС: «Архитектурно наследство: загуби от пожари за обекти на културно-историческото наследство» като член на Управителния съвет и на Първа работна група по оценка на риска / 2002 – 2006 г/. Докладвани са на седем научни форума в Брюксел, Единбург, Варна, Виена, Трьондхайм, Париж и Рим.

Второто направление на предложените научни трудове разкрива и обосновава наличието на противоречие между формата и съдържанието на използвания в българското законодателство юридически термин „национална

сигурност”. Заимстван като понятие от американската и западноевропейската политическа и правна доктрина, основани изцяло на принципа на хуманизма, в Концепцията за национална сигурност на Република България и в законодателната практика, терминът „национална сигурност” се изпълва със съдържание заето от руската доктрина и характерния за нея етатистки уклон. Резултатите от теоретичните изследвания в тази насока са представени на работната група за изработване на Стратегия за национална сигурност на Република България (2010 представени са в три научни дискусии на Проекта за стратегия и са взети предвид в окончателния вариант. Интезивното използване на термина „национална сигурност” в българското законодателство – в шест текста на Конституцията, в повече от петдесет и три закона и в близо сто подзаконовни нормативни актове свидетелства за възникването на нов правен отрасъл „Право на националната сигурност”. Авторът за първи път в България прави обоснован опит за разкриване предмета, метода и системата на новия правен отрасъл. Основните моменти са изложени в следните публикации:

- „За отражението на „дуализма” в изпълнителната власт върху системата за национална сигурност на Република България”, Кръгла маса на тема: Президентът в парламентарната република, София, 1996;
- „Краят на концепциите за национална сигурност”, сп. „Военен журнал”, кн. 1/1997, стр. 60-65;
- Ранно сигнализиране и предотвратяване на конфликти (монография в съавторство с А.Гочев, Г.Генов, Н.Младенов), написана самостоятелно Част трета, 1997, стр. 143-154;
- Политика на сигурност и военно-гражданските отношения на страните в преход към демокрация, (монография в колектив, под ред. на Г. Генов), написани самостоятелно параграф 1 и 2 от Глава пета, 1997, стр. 81-97;
- Алтернативи на политиката на сигурност на Република България в условията на демократичен преход (монография в колектив под ред. на Г. Генов), самостоятелно написан параграф 3 от Глава пета, 1998, стр. 160-168;
- „Класификацията на заплахите за националната сигурност като метод за тяхното идентификация и оценка”, Научен алманах на ВСУ”Черноризец Храбър”, Серия “Юридически науки и обществена сигурност”, 2001, кн. 1, стр. 20-29;
- „Право на национална сигурност – нов правен отрасъл, обусловен от процеса на глобализацията”, Научен алманах на ВСУ”Черноризец Храбър”, Серия “Юридически науки и обществена сигурност”, 2002, кн. 3, стр. 87-94;
- „Конституционният термин “национална сигурност””, сб. Конституционализъм и съвременно развитие на България, Варна, ВСУ”Черноризец Храбър”, 2002, с. 116 – 130;

- „Law as factor of security, Proceedings from the International Conference ”Security and Defence R&D Management: Policy, Concept and Models”, 29-30 May 2008, Varna (co-authors E. Ganeva, I. Kotova), p.153-159;
- „Правото като фактор на националната сигурност”, Научен алманах ВСУ”Черноризец Храбър”, Серия “Юридически науки и обществена сигурност”, кн.10, 2008. (в съавторство Е. Ганева, Ил.Костова), стр.94-99;
- „Проблеми и регионална сигурност в условията на асиметричност и заплахи”, сб. Проблеми на сигурността на регионите, ВСУ”Черноризец Храбър”, Фондация „Ханс Зайдел”, Институт за политически и правни изследвания, София, 2008, с.7-15

Третата група публикации са в сферата на специалната разузнавателна теория. В тях за първи път е дефинирано понятието „канал за разузнавателно проникване” и аргументирано е предложена система от правни, организационно-технически и специални мерки за защита на класифицираната информация и националните интереси от посегателство на чужди разузнавателни служби и фирмени разузнавания в научно-техническата област. В редица публикации са очертани теоретичните рамки на проблема за обществения контрол върху специалните служби. Обоснована е идеята, че формирането на положителен обществен образ (имидж) е важен фактор за ефективността на специалните служби, без който в демократичното общество е невъзможно те успешно да реализират своите функции. На основата на добрите практики в демократичните държави е предложен модел на система за обществен контрол, който включва формален (регламентиран) контрол и неформален (граждански) контрол.

На основата на ретроспективен анализ на развитието на системите за разузнавателна защита на държавата са разкрити и аргументирани взаимното проникване и синтеза на разузнавателните системи, принадлежащи към различни обществено-цивилизационни модели. В резултат, процесът на развитие на разузнавателните институции се забавя и в исторически план се оформя трайна тенденция, която се съхранява и в съвременното демократично общество – организацията, структурата, правомощията на специалните разузнавателни служби да изостават от развитието на обществото и да носят характеристики на вече отминали модели на устройство и функциониране.

Създаден е теоретичен модел на универсалния механизъм за подчиняване на специалните служби на едноличен политически режим. Механизмът включва три елемента: 1. Отсъствие или непълна законодателна уредба на обекта и предмета на дейност на специалните служби, и правомощията на техните служители; 2. Всеобхватно развита и детайлизирана подзаконова нормативна уредба, която регламентира дейността на служителите до най-малки детайли и подробности; 3. Поставяне на ръководни длъжности на партийни функционери. Така структурираният механизъм позволява законодателният вакуум да бъде запълнен с политически решения, взети от партийно ангажирани ръководители, изпълнението на които се гарантира от

тоталния контрол, възможности за който осигурява прекомерно детайлизираната подзаконова нормативна уредба.

Създаден е модел за структуриране на разузнавателна общност в демократичната държава, който в най-пълна степен да съответства на принципа за разделение на властите и равнопоставеността на обвинението и защитата в наказателния процес. Основната идея, заложена в модела е специалните служби за сигурност да бъдат освободени от всякакви полицейски правомощия, за сметка на максимално широко използване на разузнавателни методи, средства и способности. Използването на СРС от полицията да се ограничи и постави изцяло под съдебен контрол. Единствено по отношение на противодействие на тероризма и наркотрафика, с оглед високата им обществена опасност, да се допусне съчетаване в пълен обем на полицейски правомощия и неограничено използване на разузнавателни методи, средства и способности в специализирани разузнавателно-полицейски структури със строго ограничен предмет на дейност. Основните положения са изложени в монографичното изследване „Разузнавателна защита на конституционния ред, Университетско издателство на ВСУ „Черноризец Храбър“, 1999.

Самостоятелно място заемат публикации, в които се подлага на анализ съвременното състояние и натрупаните проблеми във висшето образование, последиците от съществуващите противоречия в нормативни решения, оценени са възможните алтернативи, формулирани са подходи и са предложени иновативни управленски инструменти за повишаване на конкурентоспособността на образователните продукти и издигане на качеството на предлаганите образователни услуги.

За първи път в България е разработена концепция за ракриване на университетска специалност „Защита на националната сигурност“, която е реализирана успешно във ВСУ „Черноризец Храбър“. Професионалното направление „Национална сигурност“ на ВСУ е първо в страната, което получава първа и втора програмни акредитации на ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“ и първа акредитация на ОНС „Доктор“ по национална сигурност, която продължава да бъде с най-висока оценка между всички висши училища. Първият учебен план на специалността „Защита на националната сигурност“, както и учебните планове на магистърски програми „Митническо разузнаване и разследване“ и „Подготовка на силите и средствата за действия при неконвенционални кризи“ са лична разработка на доц. д-р Петър Христов.

За първи път в страната са разработени учебни програми по дисциплините „Разузнавателна защита на конституционния ред“, „Теория на риска и безопасността“ и „Теоретични и правни основи на националната сигурност“. В тях са изработени понятията „разузнавателна защита“ и „конституционен ред“, които са възприети в учебните програми на съответната дисциплина в Академията на МВР – София:

- Характерни особености на методиката на преподаване на утилитарни дисциплини по промишлено разузнаване и фирмена безопасност в техническите колежи и университетите в САЩ, Международна конференция „Технически колежи - проблеми и перспективи“, 9-11 октомври 1992 г., Бургас;

- За преподаването на специални разузнавателни дисциплини в гражданските университети, Научно-практична конференция по случай 120 години МВР на тема: „Обучението на кадри за МВР през XXI век“, 24-25 ноември 1999, София;
- Теория на риска и безопасността, Ръководство за упражнения (в съавторство Вл. Томов, А.Ненова);
- „ВСУ”Черноризец Храбър”, 2004, Структура и съдържание на обучението по дисциплината „Теория на риска и безопасността” във Варненски свободен университет”, Трета научна конференция „Пожарната и аварийната безопасност” (в съавторство В.Томов), 17-18.03.2005, Академия на МВР, София, Сборник доклади с.51-54;
- Глобални предизвикателства за теорията и практиката на сигурността, (в съавторство А.Недялкова), Годишник на ВСУ”Черноризец Храбър”, Том XI, 2005, с.13-17;
- За някои проблеми в обучението по безопасността на технологичните процеси на студентите от специалност „защита от аварии и бедствия” във Варненски свободен университет „Черноризец Храбър” (в съавторство Д. Драголов), Четвърта научна конференция „Пожарната и аварийната безопасност”, 15-16.03.2007, Академия на МВР, София, Сборник доклади с.85-88;
- Същност на обучението по общоопасни средства и системи (в съавторство Д. Драголов), Четвърта научна конференция „Пожарната и аварийната безопасност”, 15-16.03.2007, Академия на МВР, София, Сборник доклади с.171-174;
- Привеждане на обучението по специалност „Защита от аварии и бедствия” в съответствие с европейските изисквания(в съавторство Е.Гавраилов), Четвърта научна конференция „Пожарната и аварийната безопасност” 15-16.03.2007, Академия на МВР, София, Сборник доклади с.187-191;
- Ръководство за разработване на дипломни работи (в съавторство Вл. Томов, Е.Гавраилов), ВСУ”Черноризец Храбър”, 2007,
- Екологична сигурност. Варна, Варненски свободен университет, (в съавторство Томов, В., А. Ненова), 2007, самостоятелно написан параграф, с. 9 - 32
- Управление качеството на учебния процес и дейността на преподавателя в светлината на изискванията на потребителите на образователни услуги (в съавторство Е. Гавраилов), Пета научна конференция „Пожарната и аварийната безопасност”, 19-20.03.2009, Академия на МВР, София, Сборник доклади с.254-257.

15.05.2011

Варна